

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus

Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat de Legibus, de Præceptis
Decalogi, de Restitutione, ac de Contractibus

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. VII. Quonam ordine restituere debeans concurrentes ad
damnificationem, quando tenentur restituere in solidum?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40673

per omnia furtula simul sumpta, & ideo peccet gravius; Nam contra est, quia potest aliquis ita furari modicum, ut simul sibi displiceat damnum, quod dominus ab aliis patitur.

VIII. Neque dicas, quod possit ferri excommunicatio contra non restituentes modicum illud, quod acceperunt; Excommunicatio autem ferri non potest, nisi supponatur peccatum mortale; ergo in casu adducto, qui modicum furatus est, peccavit mortaliter.

Nam aliqui cum Sot. censent posse ferri excommunicationem majorem etiam pro veniali, non ratione ipsius culpæ, sed ratione mali emergentis: Alii communius censent, in tali casu non ferri excommunicationem pro peccato mortali furti, aut injustæ retentionis, sed pro peccato mortali inobedientiæ, & contumaciæ in retinendo, aut non resarciendo modico illo damno illato: Etenim grave damnum, quod dominus vineæ passus est, potest esse grave, & sufficiens motivum, ut Prælatus sub pœna excommunicationis, & consequenter sub obligatione peccati mortalis præcipiat, ut quilibet restituat botrum uvæ, quod furatus est, & cesset a tali peccato veniali injustæ retentionis; cum non possit aliter reparari damnum notabile domini vineæ, quam per hoc, quod singuli restituant modicum, quod acceperunt, & sic desistant a peccato veniali retentionis injustæ.

Quod si quis successive plurima modica furetur, quæ simul conficiant materiam notabilem, ubi ad hanc pervenitur, peccat mortaliter, si fur advertat, quod ultima materia parva simul cum reliquis præteritis constituat materiam notabilem; Si vero ad id non advertat, peccat solum venialiter; sed quando ejus recordatur, tenetur sub mortali compensare damnum notabile, quod per tot furtula

causavit, etiamsi rem furatam non habeat apud se; Quod si non compenset, tunc dicitur injustus detentor, & ex mortali injustæ retentionis (quæ est continuata acceptio) tenetur ad restitutionem ex prima radice restitutionis, videlicet ex injusta acceptio-
ne, ut diximus quæst. I. art. 4. n. 6.

IX. Utrum autem qui postquam per quinque furtula furatus est, verbi gratia, quinque carolinos, unde ad materiam gravem pervenit, si deinde alium carolenum furatur, peccet graviter, an leviter? Dubium est apud Doctores; probabilius puto cum communiori contra Navar., quod venialiter solum peccet, quousque ad aliam quantitatem notabilem deveniat.

ARTICULUS VII.

Quonam ordine restituere debeant Concurrentes ad damnificationem, quando tenentur restituere in solidum?

- I. *Damnificans principalis tenetur totum damnum resarcire, & in ejus defectum alii minus principales.*
- II. *Principalis damnificator inter omnes damnificantes est Possessor mala fidei. Si tamen res aliena extet in individuo, quamvis apud possessorem bona fidei, ab eo restituenda est.*
- III. *Quid si plures sint mala fidei possessores?*
- IV. *Post possessorem mala fidei inter damnificantes tenetur Mandans, & quidem etiam ante Executorem, aut Inductorem; necnon ante illum, qui consultit alteri, ut damnificationem mandet.*
- V. *Nomine Mandantis non venit quicumque alteri dicit, ut damnificet, sed qui dicit auctoritative.*
- VI. *Post mandantem tenetur Executor damni ante Consulentem; nisi hic de-*

dederit consilium fraudulenter. Quid de inducente alterum, ut suo nomine damnum inferat, vel in sui gratiam?

VII. Si plures sint executores, puta invasores, omnes principaliter tenentur, quamvis unus tantum ex illis, verbi gratia, invasum percussit; nisi tamen aliquis sit precipuus, sine quo alii non invaderent.

VIII. Post Executorem tenentur aequè principaliter alia concause, tum positive, tum negative in solidum restituere, itaut una restituen- te totum, alia huic debeant par- tem suam restituere pro rata in- fluxus. Alii tamen diversimode opinantur.

IX. Ex prædicta doctrina varia corol- laria deducuntur.

X. Si damnificatus remittat debitum principali, reliqui ad nihil tenentur; Non tamen si remittat debitum minus principali. Quod si nolit agere contra principalem, non per hoc non potest agere contra minus principalem.

I. **Q**uæritur, Quando plures in solidum tenentur idem damnum restituere, quonam ordine præcedere debent? seu quisnam debet esse primus, itaut in ejus defectum alii debeant restituere?

Respondeo cum communi, quod ante omnes restituere debeat principalis damnificans, itaut solum in ejus defectum alii teneantur damnum resarcire. Ut autem sciatur, quisnam sit principalis damnificans, accipe sequentes conclusiones.

II. Dico itaque primo, inter omnes causas damnificantes, præcipua, & principalis est possessor malæ fidei: Unde hic ante omnes tenetur. Ita communiter: Ratio est, quia possessor malæ fidei non solum damni-

cat ratione injustæ acceptionis, ut reliqui omnes damnificantes, sed etiam ratione rei acceptæ, quæ semper clamat ad dominum; adeo ut si ea reperiatur apud possessorem bonæ fidei, prius hic ad restitutionem teneatur; & postea quilibet alius damnificans; Etenim quando res extat in individuo, semper remanet ad dominum obligata, & si ea restituatur, nulla remanet præterea inæqualitas resarcienda. Quod si res non extet in individuo, restitui debet a possessore malæ fidei ante omnes alios id, in quo factus est ditior: Ac præterea, si res plane consumpta sit, aut donata, possessor ille malæ fidei, qui eam consumpsit, aut donavit, restituere debet illius valorem, priusquam Mandans, Consulens, aut alii damnificantes; Et ratio est, quia semper de illo verum est, quod concurrerit tam ad injustam acceptionem, quam ad injustam retentionem: Ubi e contra Mandans, Consulens, &c. solum ad injustam acceptionem concurrunt.

III. Rogabis: Si plures sint possessores malæ fidei, quonam ordine procedere debent in restituendo?

Respondeo, universim quemlibet possessorem malæ fidei restituere debere id, quod mala fide possidet, Quando tamen possessores malæ fidei sunt plures, quia, verbi gratia, unus rem furatus est, & donavit alteri, qui advertenter illam donavit tertio, in tali casu tertius, apud quem res extat, dicitur principalis damnificans, utpote, qui damnificavit etiam retinendo rem alienam, quo pacto non damnificaverunt alii duo. Si vero res neque in se, neque in æquivalenti extet, sed consumpta sit a tertio, in tali casu principalis damnificans inter istos non est primus, qui illam furatus est, sed est tertius ille, qui mala fide consumpsit, advertens, aut dupitans illam esse alienam, ut docet Less.

Less. cap. 23. dub. 5., & alii communiter. Ratio est, quia quod consumpserit rem illam mala fide, non liberat eum, quin primo loco teneatur restituere, perinde ac si res extaret; alioquin nova illa injuria consumendi rem liberaret illum a restitutione: Si vero res pereat sine culpa tertii, in tali casu debet restituere ante omnes primus, qui illam furatus est. Demum si duo sint possessores malæ fidei, unus vendens, & alter emens rem alienam mala fide, in quo casu uterque positive damnificat, vendens retinendo pretium, & emptor retinendo rem; tunc res debet restitui domino, & pretium emptori; Quod si emptor rem non restituat, pretium dandum est domino rei.

IV. Dico secundo; post possessorem malæ fidei magis principalis inter reliquos damnificantes, & qui prius tenetur restituere, est Mandans; & quidem ante ipsum Executorem; Quare si damnificatio fuit lucrativa, ut in furto, primo loco tenetur possessor malæ fidei, seu is, apud quem res aut in individuo, aut saltem in æquivalenti extat; & secundo loco tenetur Mandans: Si vero damnificatio non fuerit lucrosa, ut in occisione, combustione, &c., ubi non reperitur possessor, tunc primus omnium est Mandans, seu qui auctoritate sua imperat damnificationem. Ita communiter cum D. Th. 2. 2. quæst. 67. art. 7. contra Navar., & alios dicentes, primum omnium esse Executorem, deinde Mandantem, tertio, Consulentem, &c.; Et contra utrumque Medin. dicentes, primum omnium esse inductorem. Ratio conclusionis est, quia executor est quoddam instrumentum (licet liberum) Mandantis; ergo Mandans se habet ut causa principalis: Et hinc est, quod posita damnificatione magis quaritur de Mandante, quam de Executore;

verbi gratia magis de injusto iudice; quam de carnifice; Quod si quis consulat alteri, ut mandet damnificationem, adhuc mandans est principalior, quia licet consulens primo moveat, tamen mandans non agit ut instrumentum consulentis; sicut executor agit, ut instrumentum mandantis.

V. Notandum tamen, quod nomine Mandantis debet intelligi, qui habet aliquam vim coactivam respectu executoris, ut sunt iudices, domini, pater, maritus respectu ministrorum, famulorum, filii, uxoris, &c.; Et universim quoties executor movetur ob reverentiam, seu timorem alterius, hic dicitur Mandans; alioquin si privatus dicat alteri, ut damnificet, & executor non moveatur ex auctoritate illius, sed ex proprio affectu, in tali casu executor deberet ante illum restituere, quia non damnificaret ut iussus, seu ut instrumentum illius, seu ut inductus ad damnificandum, & privatus ille non haberet rationem mandantis, sed potius inducentis, aut consulentis.

Neque dicas, neminem posse delictum imperare, nec ullum teneri præcepto peccandi obedire; ergo nemo exequitur damnificationem ut instrumentum mandantis.

Nam concesso antecedente, negatur consequentia; subditus enim quamvis non teneatur obedire præcepto superioris mandantis delictum, tamen quasi coacte illud committit ob reverentiam, & timorem superioris illud præcipientis, perinde ac si teneatur illi obedire, & ideo dicitur agere, ut instrumentum mandantis.

VI. Dico tertio; post mandantem tenetur restituere Executor ante consulentem, & alios damnificantes. Ita D. Th., & alii communiter. Ratio est, quia Executor ex una parte non se habet ut instrumentum consulentis, consequen-

tientis, palpantis, &c.; Ex altera parte ita executor, & consulens sunt causa in suo genere principales, ut magis damnificet Executor, quam consulens, & alii: Etenim executor immediate, & physice causat ipsum damnus; Consulens vero non nisi mediate, & moraliter. Præterea Executor respectu participantis in injusta actione, verbi gratia respectu ministrantis arma, vel dantis pecuniam ad assassinium, aut respectu explorantis, aut alterius mediatoris, se habet ut causa principalis, quæ ex se, & immediate damnificat, non ut instrumentum alterius; ergo universim post mandantem tenetur Executor. Tunc solum Consulens tenetur ante executores restituere, ex Lug., & Less., quando consilium datum est fraudulentè; in tali enim casu consulens censetur causa principalis respectu exequentis, non quasi vero executor agat nomine consulentis, sed quia executor per injuriam a consulente conjectus est in obligationem restituendi. Præterea si quis rogat alterum, ut nomine suo aliquod damnus inferat, vel suadet, ut in sui gratiam id faciat, probabile est ex Less., & Rebel., quod principaliter ante exequentem teneatur; quia videtur suscipere in se onus restitutionis rogando, ut sui causa delictum committatur; Quamvis oppositum videatur Bonacinae probabilius.

VII. Quod si plures de communi consensu delictum exequantur, verbi gratia aggrediantur Titium, omnes principaliter tenentur, quamvis unus tantummodo illum percutiat, quia omnes integrant unam causam principalem, & illi, qui non percusserunt Titium, non se habent ut instrumentum illius, qui percussit; Si tamen inter istos sit unus adeo strenuus, ut sine illo nemo auderet damnificare, ille teneretur principaliter restituere inter omnes executores, cum alii vi-

deantur esse instrumentum illius.

VIII. Dico quarto; post Exequentem tenentur alia concausa, videlicet Consulens, Consentiens, Palpo, &c. Dubitatur tamen apud Doctores, num æque principaliter omnes ista causæ teneantur? Nonnulli cum Less. lib. 2. cap. 13. dub. 6., & Valq. putant, probabiliter esse omnes æque principales, nec inter consulentem, consentientem, & alias causas damnificativas tam positivas, quam negativas ullum ordinem intercedere; Unde uno ex illis restituente totum, alii tenentur illi suam partem contribuere juxta ratam cooperationis ad damnus; Cum enim unus non inserviat alteri ut instrumentum, sed quilibet per se in suo ordine influat in damnus; æquum est, ut non solum teneatur in solidum restituere in defectum aliorum, sed etiam ut juxta ratam influxus teneatur contribuere partem suam illi, qui restituit totum.

Immo Petrus Navar. lib. 3. cap. 4. putat, quod si mandans restituat totum, etiam exequens, consulens, & alii cooperantes teneantur pro rata influxus contribuere partem suam; unde si damnus, verbi gratia, sit decem aureorum, mandans teneatur restituere quinque, exequens duo, consulens unum, &c. Etenim cum quilibet cooperatus sit ad damnus, æquum videtur esse, ut quilibet concurrat ad restitutionem pro rata suæ cooperationis. Communiter tamen id negant. Ratio enim adducta solum videtur evincere, quod aliqua causæ teneantur ad restitutionem dumtaxat in defectum causæ principalis, non vero quod teneantur ad partem suam, quando principalis restituit totum; Etenim qui principalis fuit in damnificando, ut solet esse mandans, par est, ut sit principalis in restituendo, atque adeo teneatur restituere totum, & solum in defectum illius alii teneantur.

tur. Ubi notandum non dici causam principalem, quæ majorem partem damni intulit, sed quæ totum damnum intulit principaliter; ergo hæc non debet restituere majorem partem damni, sed totum damnum principaliter.

Demum alii cum Lug. etiam probabiliter putant causas damnificantes negativas, videlicet Mutum, Non obstantem, Non manifestantem teneri ad restitutionem post omnes causas positivas, & in earum defectum, quin illa quinque causæ positivæ, videlicet Consulens, Consentiens, Palpo, Receptans, Participans ullum ordinem servant inter se, sed omnes æque principaliter teneantur: Alii vero Doctores docent, quod Consulens, & Consentiens prius teneantur, quam Palpo, & Receptans, quia consilium, & consensus movent directe damnificatorem, adulatio vero, & recursus indirecte. Verum prima sententia Lessii, & Vasq. videtur probabilior, & expeditior.

IX. Inferitur ex dictis primo; Restituente principali totum, alios ad nihil teneri, verbi gratia restituente iudice, ministros esse liberos ab onere restitutionis, & restituente totum possessore, sive bonæ, sive malæ fidei, cessare in aliis quamcumque obligationem restituendi, cum jam posita sit æqualitas cum proximo, quam exigit lex justitiæ; Quamvis si possessor bonæ fidei restituat rem alienam extantem in individuo, verbi gratia equum bona fide emptum, debet ille a damnificatoribus reddi immunis a damno, atque adeo debent huic compensare pretium.

Inferitur secundo, quod si plures ad furtum concurrerint, verbi gratia mandans, exequens, consulens, custos, &c., deinde exequens restituat totum, hic in tali casu habet actionem repetendi id, quod solvit, a mandante, qui principaliter tenebatur; consulens vero, &

custos ad nihil tenentur: Eodem modo si custos inducatur ad non impedendum damnum, quod ex justitia tenebatur impedire, restituente custode, inducens ad nihil tenetur, quia, ut diximus, custos respectu inducentis habet rationem exequentis, quamvis non ut instrumentum illius, & per consequens custos principaliter tenentur restituere: Contra vero si principalis non restituat totum, aut partem, tenentur alii, & si plures sint æque principales, tenentur pro rata influxus restituere omnes: Singuli tamen tenentur in solidum, si alii aut nolint, aut non possint, cum hoc quod habeant deinde jus repetendi a sociis, quod ab ipsis debebatur.

Inferitur tertio, quod si tres æque principaliter furati sint, & consumpserint triginta aureos, ita quilibet teneatur restituere decem, ut si alii duo nolint, aut non possint restituere, tertius teneatur restituere omnes triginta, habeatque jus repetendi decem a singulis aliis; quod si alter tantum e duobus illis velit deinde restituere, non satis est, quod det decem illi, qui restituit triginta, sed debet illi dare quindecim, ut notat Ledesm.; unde uterque habeat jus repetendi quinque a tertio, qui nihil restituit; Ratio est, quia aliter non restituerent æqualiter.

Inferitur quarto, minus principalem non teneri properare ad aliquid restituendum, nisi probabiliter cognoscat principalem nosse, aut non posse restituere, ut notat Sayr. Ratio est, quia ille non tenetur restituere, nisi in defectum principalis; non secus ac fidejussor, qui non tenetur solvere, nisi intelligat non solvisse principalem: Et quamvis aliqui putent, quod quando plures in solidum æque principaliter tenentur, (ut plures ferentes suffragia injusta,) tunc quilibet debeat restituere totum, non expectato altero; eundem tamen censo, quod cum ab-

solu-